

Høringsuttalelse

forlag om endringer i sameloven (samelovens språkregler)

15. november 2021

Norske Samers Riksforbund (NSR) takker for muligheten til å gi innspill til endringer i sameloven. NSR legger til grunn sin politikk der et solid lovverk er svært viktig for de samiske språkernes framtid. Vi er derfor glad for styrking og presisering av lovverket, og samtidig vil vi også minne om at ulike måter å forvalte på ikke må gå ut over de rettighetene som er anerkjente. Generelt er vi opptatt av tiltak som både utvider rettigheter med juridiske endringer, styrker forvaltningen og øker økonomiske intensiver til økt språkbruk og styrking. Struktur rundt forvaltning av samiske språk er svært viktige for oppfyllelse av språklige rettigheter, og endringer i loven skal gi flere språklige rettigheter, ikke færre. NSR mener også at det ikke er lett å se de store forskjellene mellom språkutvikling og språkvitaliseringskommunene.

Strukturelle forutsetninger er viktig for samisk språk, det opprettholder stabilitet og forutsigbarhet i forvaltningen. Eksempler på at dette har vært vellykket er for eksempel tingretten i Indre-Finnmark der samisk språk og kultur ble en naturlig del. Når tingretten nå er slått sammen med tingretten i Øst-Finnmark kan denne nye strukturen rundt språket gjøre det vanskeligere å forvalte dette, og det igjen gjør at samenes rettigheter i møte med rettsvesenet svekkes.

NSR slår fast at det ikke kan differensieres på språklige rettigheter, da disse står fast i lovverket og Grunnloven. Så selv om en kommune forvaltes litt annerledes enn en annen med tanke på samisk språk så skal ikke rettighetene bli dårligere. Dermed er det problematisk at bykommuner og språkvitaliseringskommuner kan velge om de vil likestille samisk med norsk. Språk er dessverre altfor ofte en salderingspost, dermed er det hensiktsmessig at det innføres et minstekrav for disse kommunene.

Det er imidlertid positive aspekter med en viss differensiering mellom kommuner, da disse er ulike. NSR ser samtidig at det ikke tas godt nok høyde for at noen kommuner ligger i lule- og sørsamiske områder. Med dette forslaget vil ingen kommuner i lule-, eller sørsamisk

språkområde bli språkutviklingskommuner. Hvordan dette skal løses ber vi departementet ta med i den videre behandlingen av forslaget. NSR mener også det er bra at det foreslås bykommuner med særlig ansvar for samiske språk som en egen kategori, dette vil styrke språket for samer som bor i byer. Det er fremdeles mange steder som bør og kan få status som språlførvaltningskommune for samisk språk. Dette kan være kommuner som f.eks. Alta, Sør-Varanger, Bodø og Trondheim m/ flere.

NSR mener at kommuner som innfører obligatorisk samisk også skal fritas for sidemål i norsk. Det vil gjøre det lettere for de kommunene å velge dette. I høringsnotatet initieres det også en differensiering av samiske opplæringsrettigheter. Her vil vi igjen minne om at samenes rettigheter må styrkes, ikke svekkes.

Kunnskap i samisk språk skal være en viktig kompetanse som kommunene må prioritere i ansettelsessaker. Dette gjelder også etterutdanning: Det må opprettes ordninger som gjør at kommunene klarer å rekruttere ressurser til samiskspråklige tjenester.

NSR er enige med departementet om at Sametinget skal ha forskriftsmyndighet til tospråklighetsmidlene. Vi ser også behov for å øke tilskuddet til kommuner som faller innenfor denne kategoriene og ber departementet følge opp med økte bevilgninger til dette. Som et tiltak for å både styrke og verne om språkk rettighetene har NSR lenge etterspurt samisk språkbud, et organ som vi mener skal både fungere som ombud, tilsyn og klageinstans. NSR ser også behovet for å samordne tjenester som oversetting og tolking i det offentlige i en egen statlig tolke- og oversettingstjeneste.

Det er fremmet to modeller med svar på samisk språk, der den ene er en svakere modell der kommuner selv skal kunne bestemme dette i språkvitaliseringskommuner. NSR støtter den sterke modellen der innbyggere i kommuner som i dag er i forvaltningsområdet for samisk språk ikke taper rettigheter til svar på samisk om en kommune blir språkvitaliseringskommune.

Vi påpeker også at i kommunal- og fylkeskommunal planlegging av samisk språk vil vi legge vekt på at dette bør regelfestes, ikke være vedlegg til saker som vedtas.

Når det gjelder stedsnavn mener departementet at det følger naturlig at forskrift om stedsnavn kan endres slik at kommunene selv kan beslutte om samiske stedsnavn skal gjøres mindre synlige. Det er en hundreårig tradisjon med usynliggjøring av samiske stedsnavn i Norge og vi minner om at dette ikke er noe departementet kan gjøre som en følge av en annen lov, så dette vil vi motsette oss.

NORGGA SÁMIID RIIKKASEARVI
VUONA SÁMIJ RIJKASIEBRRE
NØØRJEN SAEMIEJ RIHKESIEBRIE
NORSKE SAMERS RIKSFORBUND

NSR støtter departementets vurdering om at ansvaret for å oversette offentlig informasjon, kunngjøringer og skjema faller til det enkelte organ samt at lover og forskrifter oversettes av det ansvarlige departement. Forslaget om å begrense plikten til å utvikle selvbetjeningsløsninger på samisk og norsk i de tilfeller dette er mulig, kan NSR gå med på under vilkår at den digitale tilretteleggingen for samisk språk prioriteres der det trengs.

NSR mener også til slutt at språklige rettigheter på justis, helse og utdanningssektoren må styrkes, disse temaene er ikke tilstrekkelig ivaretatt i dette forslaget.

Vidar Andersen

Doajmme jádediddje | Acting chair | Konst.leder

vidar@nsr.no | +47 952 28 468

**Taar Să'mmlai Meersaž Kõõskõs-seä'brr | Norgga Sámiid Riikkasearvi |
Vuona Sámij Rijkasiebrre | Vuona Sämij Rijkasäbbre | Nürjen Sämij Rijkkaseäbrrie |
Nöörjen Saemiej Rijkhesiebrrie |
Norske Samers Riksforbund |**

Påvsttåboaksa 173 - 9521 GUOVDAGEAIDNU

+47 950 18 809 | nsr@nsr.no | www.nsr.no